

DNR 2008-903-ADM

Behovsprövning av 50-öresmyntet

DELPROJEKT 2

i översyn av sedel- och myntserien

NOVEMBER 2008

Behovsprövning av 50-öresmyntet

DELPROJEKT 2
i översyn av sedel- och myntserien

November 2008
Dnr 2008-903-ADM

Innehåll

1. Sammanfattning	4
2. Historik	4
3. Volymer, cirkulation och kostnader	5
3.1 Volymer	5
3.2 Myntcirkulation	5
3.3 Kostnader	5
4. Uppfattningar hos allmänheten och kontantmarknaden	6
4.1 Allmänheten	6
4.2 Kontantmarknaden	7
5. Lågvalörer i andra länder	7
6. Konsekvenser av ett ogiltigförklarande	8
6.1 Avrundning	8
6.2 Inflation	8
6.3 Kostnader	8
7. Tidplan	9
8. Styrgruppens rekommendation	9

Bakgrund

Direktionen beslöt i mars 2008 att göra en översyn av den svenska sedel- och myntserien. Översynen bedrivs i fem delprojekt.

Delprojekt 1 avslutades med en rapport i september 2008, benämnd "Kontantanvändningen i Sverige". Föreliggande PM är styrgruppens rapport från delprojekt 2, behovsprövning av 50-öresmyntet.

Närmare information finns på Riksbankens webbplats www.riksbank.se, under "Sedlar och mynt" där alla rapporter fortlöpande publiceras.

Stockholm i november 2008

Peter Kvist

Ordförande i styrgruppen

1. Sammanfattning

Projektets styrgrupp föreslår i denna rapport att 50-öresmyntet upphör att vara lagligt betalningsmedel från och med den 1 oktober 2010.

Det finns tydliga tecken på att 50-öringen alltmer sällan används som betalningsmedel av allmänheten. Enligt Riksbankens undersökningar anser två tredjedelar av befolkningen att myntet inte längre behövs. Handeln och bankerna förespråkar att myntet dras in.

Om 50-öresmyntet avskaffas blir lägsta myntvalör 1 krona, men räkneenheten "öre" finns kvar. Elektroniska betalningar med exempelvis konto- och kreditkort påverkas därför inte. Däremot måste kontanta betalningar avrundas till närmaste krontal i stället för, som idag, till närmaste 50 öre. Lagen om avrundning av vissa öresbelopp måste därför ändras samtidigt med att 50-öringen dras in.

Att en indragning av 50-öringen skulle påverka konsumentprisindex (KPI) bedöms som osannolikt. Skälet är att KPI baseras på en varukorg vars värde beräknas på det oavrundade priset på olika varor. KPI är det mått som Riksbanken använder för att beräkna inflationen.

Ett borttagande av 50-öringen bedöms inte påverka efterfrågan på andra myntvalörer i någon större utsträckning. Ett avskaffande medför därför minskade samhällskostnader för produktion och hantering av mynt. Engångskostnader uppstår i samband med indragningen.

Beslut om att ogiltigförklara 50-öringen fattas av riksdagen.

2. Historik

Sverige har historiskt haft ett flertal lågvalörer av mynt som successivt ogiltigförklarats. 1- och 2-öringen upphörde att gälla 1972, 5-öringen och 25-öringen 1985, samt 10-öringen 1992.

Det nuvarande kopparfärgade 50-öresmyntet introducerades 1992. Under en period fanns det även silverfärgade 50-öresmynt. De blev ogiltiga 2006. Det kopparfärgade myntet är idag enda giltiga 50-öresmynt.

TABELL 1. Tidpunkter för ogiltigförklarande av mynt

Valör	Upphörde att gälla
1 öre	1972
2 öre	1972
5 öre	1985
25 öre	1985
10 öre	1992

Källa: Riksbanken

3. Volymer, cirkulation och kostnader

3.1 Volymer

Vid utgången av 2007 fanns det 342 miljoner 50-öringar i cirkulation, motsvarande ett värde av 171 Mkr. Myntet utgjorde cirka 16 % av antalet utelöpande bruksmynt. 50-öringens andel av det totala utelöpande värdet på bruksmynt var cirka 3 %.

Antalet utelöpande 50-öringar minskade kraftigt 2006, beroende på indragningen av de silverfärgade mynten. Som en följd av detta ökade efterfrågan på nya mynt 2006 och 2007, men inte i samma omfattning som de mynt som blivit ogiltiga.

Antalet utelöpande 50-öresmynt är fortfarande betydligt lägre än före indragningen av de silverfärgade mynten. Se tabell 2.

TABELL 2. 50-öresmynt: Utelöpande mynt och inköpta mynt 2003-2008

Antal, värde/år	2003	2004	2005	2006	2007	2008, prognos
Utelöpande mynt 31 dec, miljoner stycken	552	576	574	284	342	377
Utelöpande mynt 31 dec, värde Mkr	276	288	287	142	171	189
Inköpta mynt, miljoner stycken	30	30	25	60	50	35

Källa:Riksbanken

3.2 Myntcirkulation

Av en undersökning som Riksbanken gjorde år 2000 framgick att en majoritet bland allmänheten hade mynt liggande hemma som inte användes. Beloppen var förhållandevis stora, i genomsnitt cirka 750 kronor per hushåll.

En ytterligare indikation på dålig myntcirkulation är att värdet av utelöpande mynt över tiden ökar betydligt mer än kontantmängden som helhet. Under tiden 1998-2007 ökade värdet på kontantmängden med 32 %, varav sedlar ökade med 30 % och mynt med 46 %. Följden av detta är att Riksbanken ger ut fler mynt än vad som behövs som betalningsmedel.

Att de silverfärgade 50-öresmynten endast behövt ersättas till en mindre del är ett tecken på att många av dessa mynt låg oanvända hos allmänheten och kom fram först i samband med indragningen. Statistiken tycks bekräfta att 50-öresmyntet främst används som ett växelmynt av butikerna och alltmer sällan som betalningsmedel av konsumenterna.

3.3 Kostnader

Riksbankens inköpskostnad för 50-öringen är cirka 30 öre per mynt. Det motsvarar cirka 15 miljoner kronor år 2007. Till detta kommer kostnader för hantering i Riksbanken, banksystemet och handeln. Myntet väger 3,7 gram, vilket innebär att totalvikten på utelöpande mynt är cirka 1 300 ton.

4. Uppfattningar hos allmänheten och kontantmarknaden

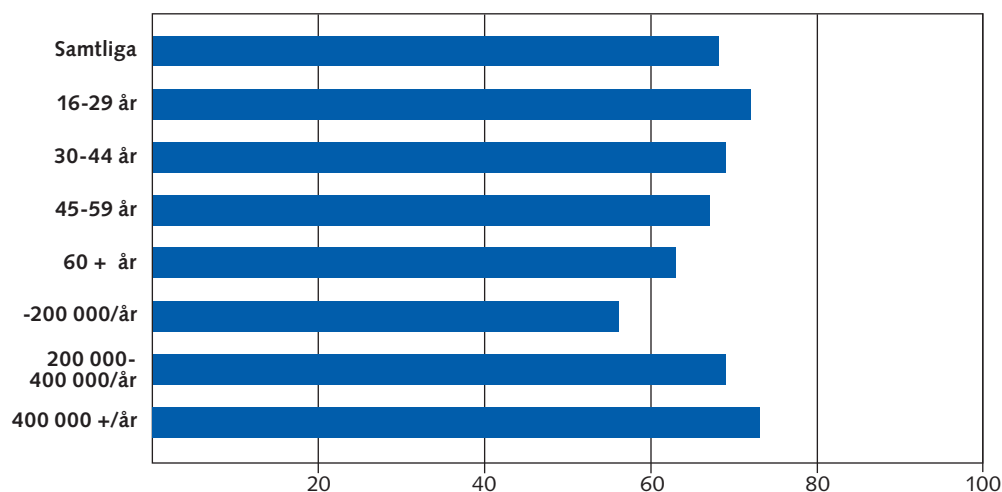
4.1 Allmänheten

Riksbanken gjorde i slutet av 2006 en undersökning hos allmänheten om sedlar och mynt samt kontant- och kortanvändning. Den bestod av drygt 1 000 telefonintervjuer och utfördes av undersökningsföretaget Synovate.

En av de frågor som ställdes var: "Är det någon av nuvarande myntvalörer som du anser inte behövs som betalningsmedel?" Av de tillfrågade svarade 68 % "ja" och 32 % "nej". På frågan vilket/vilka mynt som inte behövs var 50-öringen det dominerande svaret. Två av tre (67%) av samtliga svarande ansåg att myntet var obehövligt.

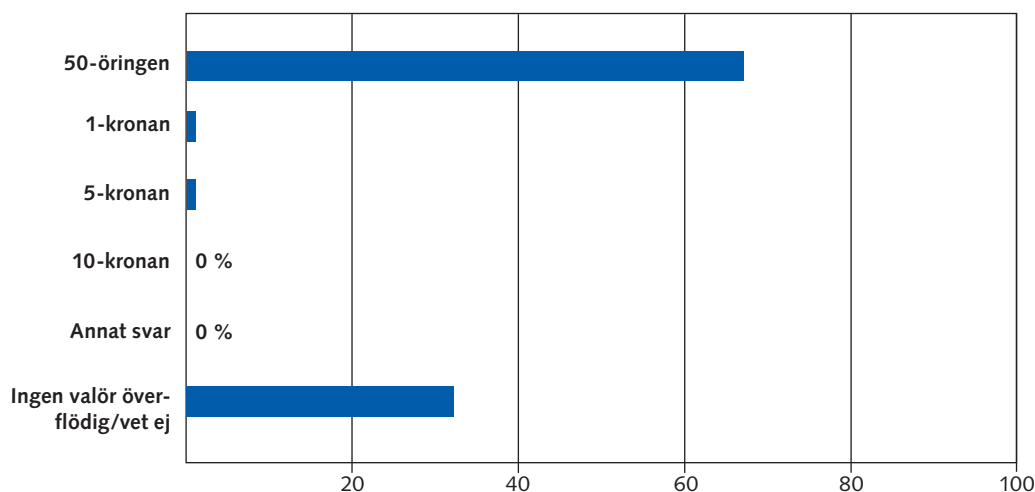
På den inledande frågan svarade den yngsta åldersgruppen "ja" något oftare än övriga åldersgrupper. I den äldsta åldersgruppen var andelen "ja" något lägre. Hushåll med högre inkomst svarade "ja" i något högre grad än de med lägre inkomst. Se diagram 1 och 2.

DIAGRAM 1. Allmänhetens svar på frågan "Är det någon av nuvarande myntvalörer som du anser inte behövs som betalningsmedel?" Andel "Ja" fördelad på ålder och hushållsinkomst.

Källa: Riksbanken/Synovate 2006

DIAGRAM 2. Allmänhetens svar på frågan "Vilken/vilka myntvalörer anser du inte behövs som betalningsmedel? "

Källa: Riksbanken/Synovate 2006

4.2 Kontantmarknaden

Styrgruppens preliminära rapport har i oktober - november 2008 varit på remiss till deltagarna i projektets referensgrupp. Där ingår företrädare för handelsintresseorganisationer samt de större bankerna och värdetransportföretagen.

Handelsintresseorganisationer Svensk Handel och Butikerna, tre banker och två värdetransportföretag har svarat på remissen. De tillstyrker alla att 50-öringen dras in.

Riksbanken bad särskilt om synpunkter på vilken tidpunkt som är lämplig för ett ogiltigförklarande. De som kommenterat detta har rekommenderat höst eller vår och inte i anslutning till en större helg.

5. Lågvalörer i andra länder

Lägsta myntvalör i Danmark och Norge är 50 öre. Danmark har nyligen ogiltigförklarat sitt 25-öresmynt. Euro-området har åtta myntvalörer med 1, 2 och 5 cent som lägsta valörer. Vissa euroländer, däribland Finland, ger inte ut 1- och 2-centmynt.

Island har 1 krona som lägsta myntvalör sedan 2002. Eftersom värdet på den isländska kronan är lågt har dock Island i praktiken en lägre minsta myntvalör än övriga nordiska länder.

TABELL 3. Lägsta myntvalör i grannländer och ungefärliga värden november 2008

Land	Lägsta myntvalör	Värde i svensk valuta, ca
Norge	50 öre	57 öre
Danmark	50 öre	67 öre
Euro-området	1 cent	10 öre
Island	1 krona	6 öre

Källa: Riksbanken

6. Konsekvenser av ett ogiltigförklarande

6.1 Avrundning

Om 50-öresmyntet ogiltigförklaras blir lägsta myntvalör 1 krona. Räkneenheten "öre" kommer att finnas kvar. Det innebär att elektroniska betalningar med exv. konto- och kreditkort inte påverkas av en myntindragning. Däremot måste kontanta betalningar avrundas till närmaste krontal.

Om Riksbanken beslutar föreslå att 50-öringen ogiltigförklaras bör banken samtidigt lämna förslag till ändring av lagen (1970:1929) om avrundning av vissa öresbelopp. Innebörden blir att öretal vid kontantbetalning ska avrundas till närmaste hundratal i stället för, som idag, till belopp som är delbart med femtio. Slutsiffrorna ett till och med fyrtionio föreslås avrundas nedåt och femtio till och med nittionio uppåt.

6.2 Inflation

Riksbankens mått på inflationen är konsumentprisindex (KPI). Det beräknas genom att Statistiska centralbyrån varje månad registrerar det oavrundade priset på varor i en varukorg. Om en vara enligt prislappen kostar exempelvis 9,90:- kommer det att vara det pris som registreras i KPI-beräkningarna även om 50-öresmyntet inte finns kvar.

Det innebär att KPI påverkas endast i den mån som priserna på prislappen ändras, dvs. att priserna höjs (eller sänks) med anledning av att 50-öresmyntet försvinner. Att detta skulle inträffa i sådan omfattning att det har inverkan på KPI bedöms som osannolikt.

6.3 Kostnader

En indragning av 50-öringen kan leda till viss ökad efterfrågan på 1-kronan. Bedömningen är dock att påverkan på andra valörer blir små. Ett borttagande av 50-öringen medför därför med all sannolikhet att inköpskostnaderna för mynt blir lägre och att hanteringskostnaderna hos Riksbanken, bankerna och handeln minskar.

En indragning medför engångskostnader för informationsinsatser, transporter, återvinning av ogiltiga mynt samt omställning av myntmaskiner och kassaapparater m.m.

När den silverfärgade 50-öringen upphörde 2005-2006 kom cirka 33 % av utelöpande mynt in till Riksbanken. Om samma förhållande gäller den här gången kommer omkring 125 miljoner mynt att samlas in och återvinnas. Riksbankens kostnader för en indragning av 50-öringen beräknas i så fall uppgå till 10-15 miljoner kronor.

I likhet med tidigare myntindragningar förutsätts bankerna och handeln bära sina egna kostnader.

7. Tidplan

Ett ogiltigförklarande av 50-öringen kräver beslut av riksdagen. Formen för detta är en lag som föreskriver att myntet ska upphöra att vara lagligt betalningsmedel. Yttrande ska enligt gällande EU-regler inhämtas från Europeiska centralbanken (ECB).

Efter ett riksdagsbeslut behövs det cirka ett år för informationsinsatser och praktisk hantering. Mot denna bakgrund och önskemål från kontantmarknaden föreslås myntet upphöra att vara lagligt betalningsmedel från och med 1 oktober 2010. Sista dag för att betala med myntet blir följaktligen 30 september 2010.

Därefter följer en period då det fortfarande går att lösa in mynten i bank och då bankerna kan lösa in dem i Riksbanken. Dessa tider fastställs av Riksbanken senare.

8. Styrgruppens rekommendation

Det finns tydliga tecken på att användningen av 50-öringen minskat och att myntet har låg cirkulation. Det används alltmer sällan som betalningsmedel av konsumenterna.

Två tredjedelar av befolkningen anser att myntet inte längre behövs som betalningsmedel. Handelsorganisationer förespråkar en indragning. Även de banker och värdetransportföretag som lämnat synpunkter har ställt sig positiva till ett ogiltigförklarande.

Ett borttagande av 50-öringen medför minskade samhällskostnader för produktion och hantering av mynt.

Styrgruppen anser mot den bakgrunden att det finns övervägande skäl för att 50-öringen bör ogiltigförklaras och dras in.

Styrgruppen rekommenderar direktionen att föreslå riksdagen en lag som föreskriver att 50-öresmyntet upphör att vara lagligt betalningsmedel från och med den 1 oktober 2010.

Direktionen föreslås samtidigt lämna förslag till ändring i lagen om avrundning av vissa öresbelopp med innebörd att ören vid kontantbetalning ska avrundas till närmaste hundratal.

Sveriges riksbank
Brunkebergs torg 11
103 37 Stockholm

Tel. 08-787 00 00, Fax 08-21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se